

Paasikivi-Samfundet

Med forbehold om endringer
SPERRET til 17.februar
Kl. 16.00

Statsminister
Gro Harlem Brundtland

INTERNASJONALE PERSPEKTIVER OG UTFORDRINGER FOR NORGE OG NORDEN.

Paasikivi-Samfundet hører med til de viktigste uoffisielle utenrikspolitiske fora i Norden og spiller en særegen rolle i finsk etterkrigshistorie som en bærer av en bred demokratisk garanti for tradisjonene i Finlands utenrikspolitikk siden den annen verdenskrig. Paasikivis statsmannskunst, Urho Kekkonens aktive livsverk, og videreføringen av den finske nøytralitetspolitikk har fått bred internasjonal oppmerksomhet. Denne forvaltning av Finlands utenrikspolitikk som videreføres nå gjennom gjenvalget av president Koivisto.

Det dreier seg om en hjørnestein i finsk utenrikspolitikk som også har betydning for hele Nordens stabilitet.

Enkelte har sagt at forholdet mellom nordiske naboer er så bredt og fungerer så selvfølgelig at offisielle besøk kanskje ikke er nødvendige. Gårsdagen og dagen idag viser noe annet. Vi har fått anledning til å gjøre oss dypere kjent med synspunkter og vurderinger i finsk politikk. Den omtale som besøket har foranlediget i presse og kringkasting i våre to land, om våre to land, har sin store verdi. Forholdet mellom Norge og Finland er preget av fraværet av problemer, men kunnskapen om og forståelsen av hverandre kan aldri bli for omfattende. Likheter til tross, er det ofte forskjellene i utenrikspolitisk orientering som har fått størst offentlig oppmerksomhet. Både politikere og offentligheten i våre to land har stadig behov for å utdype sin innsikt i hverandres situasjon.

De nordiske land er små land, men våre muligheter til å påvirke den internasjonale utvikling går lengre enn våre størrelser skulle tilsi. Kanskje trenger vi andre for å minne oss om dette fra tid til annen.

Under en nordisk konferanse om miljø og utvikling i Stockholm ifjor sa generalsekretæren i samveldet av nasjoner følgende: "De nordiske land har oppgradert vår sivilisasjon. De har bidratt til å skape en bedre verden ved sin felles politiske tradisjon. Tro på verdien av konsensus og dialog, og solidaritet med de svakere medlemmer av de internasjonale samfunn er sentrale elementer i Nordens bidrag til den internasjonale utvikling."

Det nordiske området er nå som før preget av en grunnleggende politisk og sosial stabilitet. Våre to land traff i årene etter den annen verdenskrig viktige og ulike beslutninger om sikkerhetspolitiske veivalg. Finland valgte ut fra sine erfaringer å stå utenfor etterkrigstidens motsetninger mellom supermaktene og utvikle sin nøytralitetspolitikk.

Norges valg hadde også en historisk bakgrunn. Det nye Norge, som ble selvstendig i 1905, søkte opprinnelig sin sikkerhet garantert av de europeiske stormakter gjennom integritetstraktaten av 1907. Da den falt bort i kjølvannet av den første verdenskrig, fortsatte vi vår nøytralitet i den beskyttende skygge av den britiske marine. Etter den annen verdenskrig opplevde vi så hendelsene i Øst-Europa som en sterk trussel mot vår egen sikkerhet. Bestrebelsene på å etablere et nordisk forsvarsforbund strandet, samtidig som det ble klart at vestmaktene, og særlig USA, ville forbeholde sin materiellbistand til allierte land. Dette var noe av bakgrunnen da vi valgte å videreutvikle våre historiske bånd med vestmaktene i en forpliktende, defensiv forsvarsallianse i NATO.

Det viktigste for Norden som helhet er ikke at de nordiske land har valgt ulike sikkerhetspolitiske løsninger, men at de løsninger som det enkelte land har valgt, tjener det enkelte lands interesser. De enkelte nordiske land har selv valgt sin etterkrigspolitikk. Det er det enkelte lands sak selv å velge ut fra sine historiske forutsetninger. Det er ikke i noe nordisk lands interesse å blande seg inn i hverandres politikk.

Det er f.eks. i norsk interesse at Finlands og for den saks skyld Sveriges sikkerhetspolitikk tjener finske og svenske interesser og er tilpasset de respektive lands situasjon. At alle nordiske land hver for seg har valgt sikkerhets- og utenrikspolitikk som har vist seg hensiktsmessig under skiftende internasjonale etterkrigskonjunkturer og derfor har gitt oss stabilitet, er kanskje viktigere enn den mer presise detaljutforming av politikken.

Ikke desto mindre vil alle de nordiske land være interessert i sine nordiske naboers erfaringer og perspektiver. Vi har lange tradisjoner for å lytte til hverandres vurderinger. Fordelen ved at det enkelte nordiske lands politikk ligger fast, bør ikke skygge over for det selvsagte at alle nordiske lands interesser er tjent ved å lytte til hverandre. Vår respektive situasjon gjør at også perspektivene på de store internasjonale spørsmål av og til kan bli forskjellige. Det beriker nordisk tenkning om viktige spørsmål i samtidig og fremtidig internasjonal politikk.

Våre to lands felles mål har vært og er å bevare sikkerhet, ro og stabilitet i det nordiske området også som bidrag til sikkerhet og stabilitet i en større europeisk og internasjonal sammenheng. Vi kan idag konstatere at våre beslutninger fra etterkrigsårene også har bidratt til en fredelig og rik økonomisk og sosial utvikling i våre land og i Norden som helhet.

Som et lite land i en utsatt militærgeografisk situasjon fører Norge en konsekvent lavspenningspolitikk. De aller fleste mindre land har en selvfølgelig nasjonal interesse av at internasjonale spørsmål løses gjennom samarbeid og at bestrebelsene for nedrustning får tilstrekkelig oppmerksomhet.

Jeg er ikke i tvil om at man også i Finland har stor forståelse for den norske lavspenningspolitikken og at det er Norge selv som har valgt sin sikkerhetspolitikk. Vårt medlemskap

i NATO, som er støttet av en bred politisk enighet, ble nødvendig i en internasjonal situasjon preget av høy spenning mellom Øst og Vest. Medlemskapet var og er en nødvendig forsikring for den nasjonale sikkerhet. Det gir oss den basis for vår sikkerhet som er nødvendig for å kunne føre en nasjonal utenrikspolitikk uten frykt for maktbruk.

Primæransvaret for å verge vårt land vil alltid ligge hos oss selv. Derfor er det viktig at norsk politikk er stabil og troverdig. Sammen med det nasjonale forsvar har vi basert vår sikkerhetspolitikk på å få alliert hjelp i en krisesituasjon. Slik hjelp må være øvet og prøvet. Derfor må allierte soldater trene i Norge, derfor må det holdes fellesallierte øvelser til lands og til sjøs, og derfor må det legges opp forhåndslagre av allierte forsyninger og tyngre utstyr. Disse øvelser og denne lagring finner sted under norsk nasjonal kontroll.

Vårt forsvar er utelukkende defensivt. Vi har selv pålagt oss frivillige begrensninger, ikke minst i Nord-Norge. Og vi har lagt vekt på at vårt NATO-medlemskap praktiseres på en defensiv måte. Norge har aldri ønsket noen lokal balanse rent militært. Det er gjennom de politiske avtaler vi har med vår allierte om støtte i krise og krig, for å forhindre både krise og krig, at det er skapt en sikkerhetspolitisk stabilitet for vårt land.

Gjennom basepolitikken har vi gjort klart at vi ikke vil opprette, eller for den saks skyld tillate at det blir opprettet baser for fremmede lands stridskrefter på norsk territorium med mindre vi er angrepet eller utsatt for trussel om angrep.

Gjennom atompolitikken har vi gjort det klart at atomvåpen ikke vil bli lagret på norsk territorium. Det samme gjelder for kjemiske våpen. Vi ønsker at masseødeleggelsesvåpen skal reduseres gjennom internasjonale avtaler som kan kontrolleres.

Gjennom anløpspolitikken har vi gjort det klart at vi forutsetter at fremmede lands marinefartøyer ikke medfører atomvåpen på vanlig besøk i norske havner, og vi regner med at alle atommakter respekterer dette.

I den senere tid har det vært økende oppmerksomhet omkring sjømilitær aktivitet i Nord. Utviklingen av den sovjetiske marine etter krigen fra et kystforsvar til en global maktfaktor har sammen med den våpentekniske utvikling gjort disse tidligere utkantområder langt mer sentrale. Dette er noe av bakgrunnen for at Norge ønsker at de allierte gjenoppretter noe av sitt tidligere aktivitetsnivå i sjøområdene omkring Norge. Det er maktpåliggende for oss å fjerne ethvert inntrykk av at vi kan bli liggende isolert fra våre allierte i en konfliktsituasjon.

Situasjonen i disse havområdene berører Norges situasjon fordi allierte forsterkninger til Norge i en krisesituasjon i stor grad vil måtte komme sjøveien og vil ha behov for beskyttelse. Siden begge alliansers fartøyer derfor har interesser i områdene, vil det være behov for forutsigbarhet som grunnlag for større tillit mellom partene. Avtalen mellom Sovjetunionen og USA om forhindring av utilsiktede episoder til sjøs, og tilsvarende med Storbritannia, er skritt på veien.

Spørsmål om en videreutvikling av tillits- og sikkerhetsskapende tiltak også på det sjømilitære område vurderes nå på norsk side på ekspertplan. En rapport vil foreligge til våren. Vi har registrert finske tanker på dette området som gjenspeiler at tiltak vil berøre hele det nordiske områdets sikkerhet.

Generalsekretær Gorbatsjovs Murmansk-tale inneholdt også tanker om dette som ble ytterligere konkretisert under statsminister Ryzjkovs besøk til Sverige og Norge. Vi deler det sovjetiske syn om at slike overlegninger må føres innenfor en alliansesammenheng, og vi mener at dette er en sak særlig for de store flåtemakter. En forutsetning for mulige tiltak vil være at de kan bidra til økt sikkerhet, både for Øst og for Vest.

Vi har med interesse registrert og kommentert den vilje til åpenhet og konkret samarbeid omkring ulike sider ved utviklingen i Nordområdene og Arktis som kom til uttrykk i generalsekretær Gorbatsjovs Murmansk-tale. På flere punkter dreier det seg om problemstillinger som vi på norsk side i lang tid har vært opptatt av.

Flere av de bilaterale avtaler som ble inngått under statsminister Ryzjkovs besøk i Norge omhandler samarbeid også i de nordlige områder, miljøvern, sjøredning i Barentshavet, atomvarsling og polarforskning. Vi kom imidlertid ikke nærmere en løsning av spørsmålet om avgrensning mellom de to lands kontinentalsokkel og økonomiske soner i Barentshavet. Sovjetunionen la her frem tanker om felles utnyttelse av ressursene i et nærmere definert område.

Fra norsk side gjorde vi det klart at dette ikke representerer en tilnæringsform vi kan gå inn på, og at vi anser klare og entydige jurisdiksjonsforhold i form av en avgrensningslinje for norsk og sovjetisk sokkel og økonomisk sone i Barentshavet som den beste forutsetning for et stabilt og tillitsskapende samarbeid med Sovjetunionen om de store utfordringer og rike muligheter vi står overfor i nord. Forhandlingene om dette uløste spørsmål vil fortsette.

Norsk og finsk utenriks- og sikkerhetspolitikk utgjør stabiliserende elementer i et politisk verdensbilde under stadig utvikling. Dette verdensbildet preges også av at de to militært sterkeste nasjoner ikke lenger representerer en tilsvarende dominerende styrke på det økonomiske området. Kina har ugjenkallelig tatt skrittet inn på det geo-strategiske og økonomiske verdenskartet og innledet en langsiktig moderniseringsprosess. Kina var det området i verden som opplevde sterkest vekst i 1987. I mine samtaler med kinesiske ledere fikk jeg et klart inntrykk av den sterke vilje som eksisterer til å drive denne prosessen videre.

I Det fjerne østen er et økonomisk kraftsentrum i utvikling. Latin-Amerika har fått økende betydning, og utviklingslandene er rykket oss nærmere. Deres problemer er ikke bare et ansvar også for oss, men en del av våre egne utviklingsperspektiver.

Vi har i den senere tid generelt stått overfor en mer aktiv sovjetisk utenrikspolitikk. Sovjetunionen har tatt initiativ i flere retninger som har sammenheng med sterke ønsker om reformer i det sovjetiske samfunn. Vi har sett forsøk på en tilnærming til Kina, nye og lovende toner mht. vilkårene for en fullstendig uttrekning fra Afghanistan, fra en situasjon som lenge har kastet mørke skygger over verdenssituasjonen. Vi ser en mer aktiv sovjetisk holdning overfor en rekke land og overfor FN og andre internasjonale organisasjoner, og vi ser et sterkere ønske om deltagelse i det internasjonale økonomiske samarbeidet.

Det økonomiske bildet preges av manglende stabilitet og hurtige omskiftninger, og av for dårlig koordinering av sentrale lands økonomiske politikk. Det er også på en slik bakgrunn en økende erkjennelse av at alle land, små og store, har behov for en langvarig og stabil avspenningsperiode i internasjonal politikk.

Det har avgjørende betydning for hele det aktuelle spekteret av internasjonale spørsmål hvordan forholdet mellom Øst og Vest utvikler seg videre. Avgjørende fordi graden av motsetninger binder krefter og menneskelige og økonomiske ressurser som det sårt er behov for, for å løse økonomiske og sosiale problemer. Øst/Vest-forholdet influerer også på disponering av forskningsressurser og investeringer og på våre muligheter til å løse miljøproblemer og til å tilpasse produksjons- og fordelingsmønstre til sosiale og økologiske krav.

Det er også i dette bredere perspektiv vi kan glede oss over at USA og Sovjetunionen i desember undertegnet en avtale om avskaffelse av alle landbaserte mellomdistanseraketter. Dette var en historisk begivenhet ved at det for første gang ble oppnådd en avtale som medfører avskaffelse, og ikke bare begrensning av kjernevåpen. Vi kan glede oss ikke bare over avtalens omfang, men også nye oppmykninger i tilnæringsmåten som nå er på bordet i internasjonale forhandlinger og som ikke kan feies vekk.

- For det første har avtalen de mest vidtrekkende kontrollbestemmelser som noensinne er utarbeidet.
- For det andre introduserer avtalen prinsippet om asymetriske reduksjoner. Den ene part har redusert mer enn den andre for å oppnå balanse.

INF-avtalen fremstår på denne bakgrunn som et viktig bidrag og en inspirasjon til videre forhandlinger om rustningskontroll. I første rekke har vi forhåpninger om en avtale om halvering av strategiske våpen som nå er innen rekkevidde. Nøkkelen kan ligge i ABM-avtalen. Norge har klart gitt uttrykk for at vi ikke kan støtte utprøving og utplassering av våpen i verdensrommet.

Når kjernevåpenarsenalene reduseres, vil den manglende konvensjonelle balanse i Europa bli mer fremtredende. Spørsmålet om reduksjon av kortdistanserakettene er et annet aktuelt spørsmål som i særlig grad berører de to tyske stater, deres rolle og ansvar i alliansenes forsvarskonsept. Vi er også sterkt opptatt av at INF-avtalen ikke må få den virkning at avskaffelsen av landbaserte mellomdistansevåpen fører til et nytt rustningskappløp når det gjelder sjøbaserte kryssermissiler. Det er derfor positivt at president Reagan og generalsekretær

Gorbatsjov gav uttrykk for det samme i kommunikeet fra toppmøtet i Washington i desember ifjor.

Det er som et mulig ledd i en fremtidig bredere løsning mellom Øst og Vest av Europas sikkerhetsproblem at vi arbeider videre med å utrede grunnlaget for en nordisk atomvåpenfri sone. Under det nordiske utenriksministermøtet i Reykjavik i mars 1987 var det enighet om å foreta en undersøkelse av forutsetningene for en slik sone som ledd i bestrebelsene på å oppnå avspenning og nedrustning i Europa. Arbeidet vil i første omgang utføres av en embetsmannsgruppe og ta utgangspunkt i landenes respektive sikkerhetspolitiske løsninger. En premis for det videre arbeidet vil være at en sone skal redusere sannsynligheten for bruk av kjernevåpen mot regionen og være et bidrag til økt sikkerhet i Europa innenfor rammen av en tilnærming mellom de to allianser.

Et element i en slik bredere europeisk ordening er nå falt på plass med INF-avtalen, men mye arbeid gjenstår på flere viktige områder av betydning for en langsiktig stabil utvikling på et lavere spenningsnivå.

Spørsmålet om stabilitet og sikkerhet i Europa er langt ifra utelukkende et militært anliggende der supermaktene alene trekker lasset. Tvers gjennom Europa går den ideologiske skillelinjen mellom Øst og Vest, selv om det ideologiske aspekt ved grensen etterhvert har fått mer uskarpe konturer. Og parallelt med bestrebelsene på å redusere den militære spenning over grensen arbeides det skrittvis og møysommelig for mer menneskelighet og mer samarbeid. I denne utvikling spiller forholdet mellom de to tyske stater en avgjørende rolle. Forbundsrepublikkens forbindelser til Sovjetunionen vil være sterkt medbestemmende for tempo og kvalitet i en avspenningsprosess i Europa.

Konferansen om Sikkerhet og Samarbeid i Europa er rammen for et bredt anlagt handlingsprogram for å bedre øst/vest-forbindelsene og for å bygge ned eksisterende motsetninger. Betydningen av KSSE som et instrument for de små og mellomstore statenes deltagelse i denne prosessen illustreres godt ved at det var i Helsingfors at Sluttakten ble undertegnet i 1975.

Hittil har de øst-europeiske land under KSSE-oppfølgingsmøtet i Wien vist liten bevegelse når det gjelder KSSE-prosessen menneskelige dimensjon. Det er som om kommunikasjonene mellom Moskva og Wien ikke helt fungerer. Jeg har selv nylig diskutert humanitære spørsmål på en pragmatisk og åpen måte med statsminister Ryzjkov. Vi ser tegn til positive endringer i den sovjetiske holdning, samtidig som de sovjetiske forhandlere i Wien viser så liten fleksibilitet i humanitære spørsmål, noe som vil være nødvendig for å oppnå balanse i forhold til de militære sider ved sikkerheten.

Sovjetunionen har i Wien foreslått en oppfølgingskonferanse om menneskerettigheter og menneskelige kontakter i Moskva. Fra norsk side har vi i prinsippet en positiv holdning til denne tanken, som et element i det videre arbeidet.

Både Norge og Finland er forholdsvis små land i verdenssamfunnet. Små land, ja, men ikke uten innflytelse. For å kunne utnytte våre muligheter er vi avhengige av et velorganisert internasjonalt samarbeid. Da vil vi kunne være rimelig trygge på at viktige avgjørelser ikke fattes over hodet på oss.

Det velutbygde nordiske samarbeidsapparat utgjør en plattform for å identifisere problemstillinger og drøfte tiltak innenfor det bredere europeiske og internasjonale samarbeidet. Dette samarbeidet må bevares og styrkes i forhold til de utfordringer vi står overfor idag.

I Vest-Europa er en dynamisk prosess i utvikling som kan gjenreise kontinentets rolle i verdensbildet. EF utgjør en drivkraft i denne utviklingen, og Europa har mye ugjort før det har realisert sitt fulle politiske og økonomiske potensiale - Europa som i over 2000 år har vært en ledende kraft for verdens kulturelle og politiske fremgang og utvikling.

Norge har som kjent, gjennom en folkeavstemning valgt ikke å slutte seg til Det europeiske fellesskap, men Norge er interessert i de best mulige forbindelser med EF hvis medlemsland utgjør de dominerende markeder for norsk eksport. Vi er også av den oppfatning at vest-europeisk utenrikspolitisk samarbeid ikke får sin fulle bredde dersom synspunkter fra et land med vår høyst spesielle geografiske posisjon ikke får komme til uttrykk i den vest-europeiske dialog.

Vi ser EF-samarbeidet som viktig for internasjonal stabilitet. Om Vest-Europa styrker sin stilling, vil det bli et betydelig bidrag til internasjonal stabilitet og gi en bedre balanse i det vestlige sikkerhetssamarbeid over Atlanterhavet.

Men vesteuropeisk samarbeid må ha en åpen og utadvendt karakter. Derfor støtter vi en politisk linje for å bygge broer over øst-vest-sillet i Europa. Samarbeidet mellom Vest-Europa og Øst-Europa, ikke minst uttrykt ved det stadig bedre forhold mellom EF og COMECON, er i fredens og stabilitetens interesse. Den østpolitikk som Forbundsrepublikken Tyskland står for, er et viktig referansepunkt også for norsk politikk.

Oppmerksomheten omkring EF er nå stor i alle de nordiske land. Den norske regjering la i mai ifjor frem en Stortingsmelding om "Norge, EF og europeisk samarbeid". Meldingen slår klart fast at det ikke er spørsmål om å velge Norden eller Europa, og at det ikke består et motsetningsforhold mellom det å satse på et nordisk og på et bredere europeisk samarbeid. Men utviklingen i EF lar heller ikke det nordiske samarbeidet upåvirket. På det siste nordiske statsministermøtet i Oslo før jul sto denne problemstillingen i forgrunnen. Vi må i fellesskap analysere situasjonen, identifisere våre felles interesser, og der det er naturlig fremme våre synspunkter samlet.

Beslutninger av såvel politisk som økonomisk karakter med betydelige konsekvenser for ikke-medlemsland fattes i EF uten vår medvirkning. Svaret på denne utfordring kan bare være økt samarbeid med EF, både bilateralt, gjennom Norden og ikke minst gjennom EFTA.

Luxembourg-erklæringen av 1984 om samarbeid mellom EF og EFTA har bidratt til en intensivering og utdypning av dette samarbeidet, som er preget av en pragmatisk tilnærming. Skal EFTA-landene lykkes i disse bestrebelsene er det vesentlig at det indre samarbeid i EFTA styrkes. EFTA-siden må være villig til å gå inn i drøftelser med EF om reelle balanserte løsninger. Vi ønsker ikke å bli beskyldt for bare å ville "plukke rosiner".

Finland, som i år har formannskapet i EFTAs ministerråd, vil kunne gi et viktig bidrag til realiseringen av et bredt europeisk indre marked som i størst mulig grad bør omfatte samtlige EFTA- og EF-land, i alt mer enn 300 millioner mennesker.

Bilateral kontakt kan være et supplement til EFTA-modellen og den nordiske modell. Slik kontakt kan være særlig viktig i rent utenrikspolitiske spørsmål.

Mange av de utfordringene vi idag står overfor, må finne en løsning på det globale plan. Dagens økonomiske problemer er i stor grad internasjonale.

Utsiktene for den globale økonomiske utvikling er vesentlig forverret i den senere tid. Verdensøkonomien er svært sårbar, noe børs-krakket ifjor høst viste med all tydelighet. Den usikkerhet som gjør seg gjeldende, kan bare reduseres ved et mer omfattende og forpliktende globalt samarbeid. Dersom den nåværende økonomiske situasjon får utvikle seg videre uten samordnende tiltak for å rette opp ubalansene, vil vi kunne få betydelige negative virkninger både for internasjonal økonomi og for det internasjonale politiske samarbeidsklima.

Den økende gjensidige avhengighet mellom nasjoner gjør at alle er tjent med at ressursene utnyttes på en forsvarlig måte, at nødvendige hensyn tas til miljø og økologi og at forholdene legges bedre til rette for en langsiktig og rasjonell planlegging. Fra norsk side er vi, i nært samarbeid med de nordiske land, sterkt engasjert i den pågående reorganisering og styrking av FN-systemet på det økonomiske og sosiale området.

Mange av de gjeldsrammete utviklingsland er idag i ferd med å gjennomføre dyptgripende tilpasningsprogrammer. Vår oppgave må være å sørge for at disse tilpasningsbestrebelsene støttes gjennom en global strategi for vekst og utvikling og at de svake grupper i gjeldsrammede land i minst mulig grad blir rammet ytterligere av innstramningstiltak.

Utviklingslandenes kvelende gjeldsbyrde og de lave råvareprisene, og proteksjonistiske tendenser i verdenshandelen rommer idag en fare for kriseutvikling som kan ryste det internasjonale økonomiske system og utvide kløften mellom fattige og rike land og folk. En løsning av gjeldskrisen er nødvendig for å oppnå den vekst utviklingslandene hadde på 60- og 70-tallet. Vi kan fortsatt ha håp om at gjeldskrisen i beste fall har representert et avbrekk i utviklingslandenes fremgang. I verste fall kan den innebære en katastrofe for verdensøkonomien som helhet.

Norden har ofte tatt ansvar og markert holdninger som vi mener bør være retningsgivende for andre land i samarbeidet mellom Nord og Sør. Samarbeidet mellom Norden og SADCC-landene er et slikt eksempel på internasjonal solidaritet og et forsvar for idealer vi tror på.

Verdens befolkning kan bli fordoblet i løpet av de neste 50 år. Hvordan verden skal sikre utdanning og økonomisk behovstilfredsstillelse for en doblett verdensbefolkning blir en enorm utfordring. I en verden med endelige naturressurser, - hvordan skal vi f.eks. skaffe de økende energimengder som det er behov for på en måte som er sikker og økologisk forsvarlig?

De energipolitiske utfordringene vi står overfor, må finne sin løsning i en global sammenheng og på tvers av tradisjonelle politiske og økonomiske tilhørighetsforhold.

Utviklingen i oljemarkedet i de senere år gir samtidig en god illustrasjon av den økte gjensidige avhengighet mellom verdens nasjoner. Vi har sett at skarpe svingninger i oljeprisene har virket skadelig inn, ikke bare på enkeltstaters nasjonale økonomi, men også på de økonomiske forbindelser mellom land. Fra norsk side har vi på selvstendig grunnlag truffet produksjonsregulerende tiltak med sikte på å bidra til en stabilisering av oljeprisen på et rimelig høyt nivå. En slik stabilisering vil etter vårt syn også være i det globale fellesskapets langsiktige interesse.

Også i oljepolitikken er det behov for nye former for internasjonalt samarbeid. Rapporten fra Verdenskommisjonen for miljø og utvikling viser til hvor viktige oljeprisene er, både for internasjonal energipolitikk og miljøpolitikk. Vi oppfordrer til at det søkes etter nye mekanismer som kan fremme en dialog mellom forbrukere og produsenter.

Fra norsk side har vi i våre bilaterale utenrikspolitiske og energipolitiske kontakter og innenfor energisamarbeidet i IEA, tatt til orde for et globalt energipolitisk samspill, basert på økte kontakter og større gjensidig forståelse mellom oljeeksporterende og oljeimporterende land.

Som oljeeksportør med fast politisk og økonomisk forankring i fellesskapet av vestlige industriland har Norge kunnet ta initiativet til en internasjonal samarbeidsprosess. En prosess der land med ulike forutsetninger, politisk og økonomisk, vil kunne bidra til større stabilitet og forutsigbarhet i internasjonal energipolitikk. Et slikt energipolitisk samspill vil virke stabiliserende inn på verdensøkonomien og samtidig stimulere til en tryggere og mer langsiktig energi- og miljøpolitikk. Dette er noe som vil være i alles interesse. Dessuten blir arbeidet for energiøkonomisering og for å utvikle alternative energikilder skadelidende ved vedvarende lave oljepriser.

De globale økonomiske utfordringer vi vil stå overfor i de kommende tiår, kan ikke løses uten at miljømessige hensyn tillegges langt større vekt enn hittil. Nøkterne regnestykker viser at vi ikke kan fortsette å øke veksten i verdensøkonomien

på grunnlag av dagens produksjons- og fordelingsmønstre. For gjør vi det, vil vi ødelegge ressursgrunnlaget for kommende generasjoner, og vi vil heller ikke lykkes i kampen mot fattigdommen. Verdenskommisjonen for miljø og utvikling har satt disse spørsmålene klart på den internasjonale politiske dagsorden, og en bred oppfølgingsprosess er satt igang.

De nordiske lands medvirkning har vært avgjørende for at denne prosess er kommet så langt som den er. Jeg vil derfor også her i Paasikivi-Samfundet få takke Finland for støtten til Verdenskommisjonen og for det nære samarbeidet som har utviklet seg om oppfølgingen internasjonalt. Og det er ikke bare store ord at Norden har tatt ansvar og gått foran. Et nylig praktisk eksempel er den nordiske enighet om tiltak for å beskytte jordas ozon-lag. Disse er mer ambisiøse enn de internasjonale avtaler som er inngått. La oss heller ikke glemme at avtalen om grenseoverskridende luftforurensning var et nordisk initiativ.

I rapporten fra Verdenskommisjonen advares det mot følgene av dagens utviklingstrekk, men vi peker også på hvilke muligheter vi har som kan brukes til å legge om kursen. Det er viktig at arbeidet for en bærekraftig utvikling skaper muligheter for et bedre internasjonalt samarbeid. Miljøet kjenner ingen landegrenser. Kanskje er det miljøtruslene og vissheten om at de må løses av landene i fellesskap som vil bli overbevisende nok til av nasjonene vender tilbake til et forpliktende multilateralt samarbeid.